

תנאים דעים

51 י"ז

סבר מחנה נמי אי לאו דהוה להו הנאה מניה לא הוה יהיב ליה והוה ליה כזבינה ואע"ג (ה) דההוא מידי לא מייחא בידא דמקבל מחנה כי היכי דניחול קדושתה עליה אפילו הכי הוה ליה כמו שקבלו הדמים וחזר ונתנו לו גמול הטובה שעשה עמהם כמי שנהגו (ו) לדוכססיה בשכר שמירתו ופסק הרב ז"ל הלכה כדברי המקל. דרב אחא ורבינא הלכתא כרבינא לקולא (כמ"ס בחולין דף לג:) עד כאן השגתי וגו' שבבבלבי מדעת מורה הגדול ישחב (ו) ויחטלה (ו) ויחטלה : לעד ולנצח :

פ"ח ק"ח כתב הרב רבי אברהם ב"ר דוד ז"ל נחלקו תנאים הרבה (י) במאמתי ונקטינן מניה (י) כרבי יהושע דאמר משעת לאת הכוכבים דסתמא דמתנית' והכמים דברייתא קיימי כוותיה וכולה סוגיא נמי כוות' הלכך אם קראו אותה בין השמשות לא ילאו (י) דהוה ליה כספק קרא ספק לא קרא שהוא לריך לחזור ולקרות ומה שקורים אותה עכשו קודם לכן מפני העם שבאים יגיעים ממלאכתן ומתפללים מנחה ואין יכולים להמתין ולהפסק ומברכין שחיים שלפניה וקור' את שמע ומברכים שחיים של אחריה ומתפללים שלא להפסיד מהם הכל והסברים שבהם יולאין עמהם ידי ברכות וספלה וחוזרים וקורין את שמע בעונתה. ומה שקראו אותה עם ההמון בבית הכנסת כדי לעמוד לתפלה מחוץ דברי תורה ושיהיו עסוקים בדבר שהלבוש עסוקים בו וגם ההמון יולאין (י) בפרשה ראשונה שקורין על מטתן ע"כ כתב הרב ז"ל בפי' ברכות : קיט **ר"ש** שאלה לרבי' האי גאון ז"ל על התקיעות שהסקין ר' אבהו (ראש השנה לד.) שאל רבינו הגדול ז"ל מלפני חזונו על התקיעות ואמר לו כי חזרו לו דברים על חכמי

המאות עד שלא נחתו לגזברים רשאים לשנותם משנתנו לגזברים אינו רשאי לשנותן נראה כי רבי יעקב בר אחא בא לסייע דברי מי שאומר לריך להפריש אחרים חתיהם כלומר שלא יפסידו היתומים והאלמנות שהופרכו להם המעות (א) ושלמו להם מן הנדבה [מה] שהיו הרבנים נוטלים ממנה לפי שלא כדין עשה רבי חייל כשחילק אותה להם הואיל וליתומים ואלמנות נתנו מחלתן כך נראה לי. אלא שיש לבעל הדין לחלוק ולומר מפני שרבי חייל בר אבא מדעת עלמו עשה שלא מדעת בני העיר אבל אם עשה (כדעת) [מדעת] בני העיר לא היה לריך להשלים אחרים חתיהם אלא שאין הדעת מקבלת ואין השכל מורה בן שיהיו הלבוש יכולים לגזול נדבתן של אלו וליתן לאלו כדי שיחזרו אלו שנתנו להם הנדבה מחלה :

ק"ו ע"ה אשוב למה שאמר בגמרא בפרק בני העיר (דף כו ע"ב) האי בי כנשתא חלופי וזבני שרי אוגרי ומשכוני אסור מאי טעמא בקדושתה קיימא ואסור אשתמושי ביה זו המימרא בא בגמרא (ב) דשבעה טובי העיר שהזכיר רבא כמו שפירשתי למעלה כי לא היה להם מקום בכלן עד שיגיעו לפסקא השלישית אין מוכרים בית הכנסת אלא על תנאי וכו' ומה שאמרו (שם) מהנה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי אם של רבים הוא פליגי כשנתנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אם של יחידים הוא כשנתנו מדעת עלמן ומפרשי טעמיהו מאן דאסר במאי פקע קדושתה. קשיא לי וקדושת דמים דפקעא (ג) בתנאי בני העיר במאי פקעא. וי"ל (ד) כיון דאשתני אשתני אבל קדושת בית הכנסת עלמה שהיא קדושה ראשונה היכי פקעא אלא על שום דמים ומאן דשרי

הגהות ותקונים (א) ושלמו להם, נראה ש"ל ושלמו להם: (ב) דשבעה טובי העיר כו', כוונתו, דפיסקא ראשונה של המחנה דפרק בני העיר איירי בדין אסור המעות, ופיסקא השני והשלישית של המחנה שם דף כ"ז איירי בדין אסור בהכ"ל עלמו, והמאמר שבכאן חלופי וכו' מדבר משני היתר של מקום בהכ"ל וכו' מהר"ז סיבא הג' מאמר זה לקמן דף כ"ז ולמה הביא בכאן דף כ"ז שמדבר משני הממון וי"ל לפי שדין זה אוגרי כו' איירי כשחזרו ז' טובי העיר, ולכן הביא בכאן אחר דברי רבא דמיירי במכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר כו' (ג) בתנאי בני העיר כו' פ' כשחזרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר שמוחר הכל מקום בהכ"ל וגם המעות וא"כ למאי פקע ועל מה הל הקדושה: (ד) כיון דאשתני אשתני, פ' שקדושת בהכ"ל הל על המעות, וקדושת המעות שהיא נשתנה מן המקום למטות ים רשות לבני העיר לשנות עוד ולהחזיר לגמרי. (ה) דההוא מידי לא מייחא בידא כו' פ' שדבר ההגהה שהי' להם אינו מביא עכשו בידו ואיננו בעין שיוכל לחול ע"ז קדושת בהכ"ל: (ו) לדוכססיה, כמ"ס שם דף כ"ז ע"א אפי' לדוכססיה כו'. (ז) במאימתי פ' במאימתי קורין את שמע בערבין בריש ברכות, (ח) כר' יהושע דאמר עד לאת הכוכבים, כוונתו שר' יהושע אמר שם בברכות דף ב' ע"ב בברייתא משעה שהכהנים מטוהרים לאכול בתרומתן, ושם דף ב' ע"א אמרו בגמ' מכדי כהנים אימת קא אכלי תרומה משעת נה"כ אי"כ ר' יהושע אמר עד נה"כ: (ט) דה"ל כספק קרא כו' פ' דבהשמ"ש ה"ל ספק יום ספק לילה, וסברא זו איחא ג"כ בירושלמי ריש ברכות: (י) בפרשה ראשונה שקורין על מטתן, כן כתב ג"כ רש"י ז"ל ריש ברכות, וע"ש בחומ' וברכ' וברכ' יונה ובשאלת אר' סי' ג'. ומה שכתב המהר"ר דבהשמ"ש ה"ל כמו ספק קרא, כן הוא בירושלמי ריש ברכות ספק קרא מה דינו ופסק מדתנית הקורא קודם לכן לא ילא ידי חובתו והרי קודם לכן ספק הוא ש"מ ספק קרא קרא וקורא. ולכאורה תמוה הא מוכח בגמ' דכמה חתאי ס"ל דזמן ק"ש תלוי בזמן שכיבה ולא בזמן מתי יום או לילה, ור"מ קאמר שזמן ק"ש בשעה שהכהנים עובדים אליבא דר' יוסי והוא עדיין יום ממש קודם בהשמ"ש אלא ע"כ דזמן ק"ש תלוי בשכיבה ולא ביום ולילה, ויש לומר דהיכחת הירושלמי דהך חנא משעה שהכהנים נכנסים טעמו דלשיטתו תלוי זמן ק"ש מתי הוה יום או לילה שהרי קתני בברייתא ברכות ב' ב' והוא בתוספתא ריש ברכות משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן סימן לדבר לאת הכוכבים ואע"פ שאין רא' לדבר זכר לדבר דכתיב כו' מעלות השחר עד נה"כ כו' הלילה לחומר וע"ש חו' ד"ה אע"פ, ולכאורה קשה כיון דק"ש תלוי בשכיבה ולא בזמן יום ולילה אי"כ אפי' זכר לדבר ג"כ ליכא כלל וכלל כיון דלא תלוי זה בזה. ולכן י"ל דהך חנא משעה שהכהנים כו' דק"ל כוותיה ס"ל העטם דק"ש תלוי בזמן יום ולילה לכן מיייתי מהך קרא רק באשר זה נושא דשכיבה תלוי בזמן הלילה לא כתוב בקרא לכן קורא הברייתא רק זכר וזכר מתוך הירושלמי דמייתי רא' מן הברייתא דקתני על המתני דס"ל דהעטם משום יום או לילה הקורא קודם לכן לא ילא ידי חובתו ש"מ דספק קרא חזר וקורא וי"א מתוך גס דברי המהר"ר כן :

מה יועיל לכל אחד ואחד מהפרקים הללו מה שנעשה בחברו ועוד (ב) הא דאמרין ונעביד איפכא אנא היכי אעביד הא כבר השלימו (י) ועוד מקודם ר' אבהו מה היו עושין והוא החובה של כל שנה ושנה ולא כן יתכן מימות נביאים הראשונים ועד ימות ר' אבהו שהניחו שנה א' בלא תקיעה ואם החובה ידועה אללם מה תקן להם רבי אבהו והתקין לא יהא אלא על דבר שנחפז ונתערבב ואנו אומרים שלא יתכן להיות האמת בשני דרכים אלא אם התרועה היא האמת הג' שברים אינם חשובים ואם הג' שברים הם העקר (א) התרועה לאו כלום היא (ב) ואם אמרנו אין אנו לריכים כסדרן הלא בתקענו בזכרונות תש"ת ובשופרות תר"ת אחת מהם טפל ואחת מהם עיקר הלא חסר המנין (ג) ועוד מנין אנו לריכין לתק' שלשים מיושב וכענין תקנת ר' אבהו (ד) ואם הם לערבב את השטן ואינו מקום החייב למה מברכין עליהם (ה) ומתחילים בהם יבחר לנו אדונינו כי אלו התקיעות שכל שנה ושנה ואנו עומדים בהם בקושיות ונושאים ונותנים בקשה מאדונו יחיה לעד שיבאר לנו מיד איך היה הדבר קודם התקנה והאיך פי' הסוגיא והאיך יתאלו דבריהם עד שיראו לנו ויסתלקו כל הספקות :

תשובה ק ראינו (ו) כי זה הטורח הגדול בדבר

חכמי אדום (א) על איזה מהם החובה והשיב אדונינו כי החובה היו החשע ועל סדר ברכות כי התקיעות שמיושב לערבב את השטן הם ובקשו עכשו תלמידי אדונינו לדקדק שאלה זו כי עדיין לא נתברר לנו אותה קושיא דתנן (ר"ה לג:) סדר התקיעות שלש של שלש ואמר' בגמרא (שם לד:) שמע ט' תקיעות בט' שעות ביום ולא וק"ל הלכה כרבי יוחנן ולעולם כסדרן תר"ת פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה היכן לומר דברי רבי יוחנן (ב) אפילו שלא כסדרן ואם נאמר כי יש דברי רבי יוחנן על שלא כסדרן (ג) מנא לן (ד) או אפילו שנפסוק ביניהם (והא) [והא] דאיתקין ר' אבהו בקסרי (שם לד.) ובאז אחר כך רבי עירא ורבינא והתקינו על תקנתו ופרקו והעמידו תקנתו (ה) הלכתא בותיה ועדיין הכי או לא (ו) ואי כותי' עדיין תשר"ת ותר"ת במקום שלש חשובות דהיינו סי' א' מן הספק שנחפז בתרועה אבל התשר"ת לבדו או התש"ת לבדו אינו כלום (ז) והנה בתקענו במלכיות תשר"ת לבד או התש"ת או התר"ת לבד נמלא שלא תקענו במלכיות כלל וכן בזכרונות וכן בשופרות נמלאו מהמלכיות ומהזכרונות ומהשופרות שנים מהם בלא תקיעה. (ח) וא"ת כי זה שמלאנו בתקנת ר' אבהו הדרינן עדיין במלכיות והדר עדיין בשופרות

הגהות ותקונים (א) על איזה מהם החובה, פי' שאלו חוקעין מיושב שלשים קולות, וגם בתפלה, ואמרו ב"ה (דף עז) מפני מה חוקעין כשהן יושבין וכשהן עומדין כדי לערבב השטן, ושאל איזה מהן החובה ואיזה מהן רק לערבב השטן אם של מיושב או של עומד, וכן הקר בזה בבבלי המאור סוף ר"ה ד"ה מה שנהגו וע"ש במלחמות, והשיב להם שיעקר החובה על הברכות ושל מיושב לערבב בו: (ב) אפי' שלא כסדרן, דסתם אמר תשע תקיעות אפי' אם אינם כסדר כגון שהקדים תרועה בו: (ג) מנא לן פי' מאי ראי' יש על זה שמועיל אפי' שלא כסדרן שהרי בדרייתא שם ל"ד א' משמע שארץ כסדרן: (ד) או אפי' שנפסק ביניהן, זו עיר שאלה אם הלכה כר' יוחנן אפי' אם הפסיק ביניהם, שהרי בתשע שעות מסתמא דיבר ביניהם ודלא כר' אבהו ור' עירא דהייש להפסק שם ל"ד א' וע"כ והרמב"ן חירך דלא פליגי ורק בקול שופר אסור להפסיק אבל בדיובור מותר בדיובור כמ"ס הר"ן בשמו ב"ה מתקין לה רב עירא בו: (ה) הלכתא כותי' ועדיין הכי או לא, שאלתם לפי שר' יוחנן פליג וע"כ להפסק אינו פוסל וכו' וא"כ א"כ כולם רק די בתשר"ת וע"כ שאלין אם כולם לריכים או הלכתא כר' יוחנן כנ"ל: (ו) ואי כותי' עדיין תשר"ת ותר"ת במקום שלש חשובות, יותר נראה שג"ל תשר"ת ותש"ת ותר"ת פי' שנתשר"ת והתר"ת שהם ששה קולות לא נחשב רק לשלשה קולות ביה שהמה רק מטעם ספק ורק א' מהם כשר ושנים הם פסולים מהמת ספק א"כ ה"כ נחשבו רק לשלשה כשרות: (ז) והנה בתקענו במלכיות בו המנהג בזמן הגאונים הי' לתקוע במלכיות תשר"ת ובזכרונות תש"ת ובשופרות תר"ת וכמו שהובא בתו' ר"ה לג' ב' ובר"ף שם וכפסק המחבר בסיומן תק"כ. והקשו הגאונים ככלן הקושיא שהקשה רבינו חם בתוספות שם לג' פ"ב כיון שתשר"ת ותש"ת ותר"ת הם מחמת ספק ושנים מהם אינם מועילים א"כ נשאר שני ברכות בלא תקיעות כראוי ממ"נ ע"ש בתוס' וז"ל כאן והנה בתקענו בו: (ח) וא"ת כי זה שמלאנו, פי' אם האמר לתרץ שהרי בספ"כ בכל הברכות אנו עושין בתקנת ר' אבהו ואחד מהן בוודאי מועיל. זה אינו מספיק לתרץ כי בכל ברכה וברכה צריך להיות כדון ולא יועיל מה שעושין בחדל לברכה שניה: (ט) הא דאמרין ונעביד איפכא, שם בגמ' ל"ד א' דפריך ליעבד נמי איפכא היינו תקיעות תרועה שברים תקיעה איך מקשה כן א"כ יהיו ארבעה בכות. תשר"ת, תש"ת, תר"ת. ואנן רק שלשה ברכות וא"כ נשאל אחד עושין אותה וריכין נעשה הרביעית הרי בשלשה נשלמו הברכות: (י) ועוד מקודם ר' אבהו מה היו עושין ע' בר"ן ד"ה איתבטן איתקין שהביא שאלה כזאת שנשאל לרב האי ותשובתו שם ע"ש וכן הביאה בבבלי המאור וברא"ש (ובמלחמות דחה שם דברי רב האי ע"ש): ומבואר באריכות לקמן בהתשובה: (יא) התרועה לאו כלום היא, פי' ואם היו עושים קודם ר' אבהו רק אחת איך ילאו ידי חובתם אם מהם עשו כן ומהם כן א"כ מקנתם לא ילאו ידי חובתן ח"ו, ואם כולם עשו באופן אחד הי' ראוי לפסוק שכן האמת ולמה הוצרך ר' אבהו לתקן, וע"ש בר"ן לשון השאלה. (יב) ואם אמרנו אין אנו לריכים כסדרן. חזיר להקשות על התקיעות שכסדר הברכות, שמה שהקשה לעיל אפי' אם נאמר לתרץ שא"כ דווקא כסדרן של הברכות כיון שנספח בכל התקיעות שבברכות יש תשר"ת תש"ת תר"ת ילאו ידי חובתן ולא יאובט לן אם לא על כל ברכה וברכה כולם כסדרן. מ"מ יש עדיין קושי' המורה שהרי מנהגם הי' שתקעו במלכיות רק פ"א תשר"ת ובזכרונות פ"א תש"ת ובשופרות פ"א תר"ת וכמ"ס הר"ף שם ואנן לריכין שלש פעמים של שלש שלש. ובאן שהדבר ספק איזה מהן הוא התרועה וא"כ אין בכל התקיעות שעל סדר הברכות רק פעם א' שלש כי אחד עיקר וישנים שפלים ואינם כלום וא"כ חסר המנין: (יג) ועוד מנין אנו כו' פי' לפי מה שהביאו למעלה שרב האי הסיכ להם שעל סדר הברכות הוא העיקר והתקיעות דמיושב רק לערבב השטן. א"כ קשה מנין לנו שנלמדך בהעיקר יותר מהעיקר שבמטעם אנו חוקעין רק תשע קולות ובמיושב אנו חוקעין שלשים קולות. (יד) ואם הם לערבב השטן ואינו מקום החייב למה מברכין בו כן הקשה הבבלי המאיר ב"ה ומה שנהג בו שלא הי' ראוי לברך עליהם כיון שאינו עיקר החייב רק במטעם ע"ש במלחמות: (טו) ומתחילים בהם פי' נמה הם תהלה הי' ראוי מקידם להתפלל ולתקוע כמזוה וכחייב, וא"כ לתקוע עוד הפעם לערבב השטן וע"ש במאור שהקשה כן וע"ש מה שחירך: (טז) כי זה הטורח הגדול, פי' כי לפי הנראה משאלתם טרחתם כדי לדעת איך לעשות בזה אין אחת לריכים כי כפי הנהגו בישראל כן קבלו דור ודור וכל דור ראה איך עשה דור שלפניו ועשה גם הוא כן וכן החייב לעשות כי חייב התקיעות בתורת הי' שזה למשה ומאז התחילו מיד לתקוע וא"כ מנהגינו הלכה למשה מסיני וכמו שישראל מעידים על החורה שבע"ש שקבלו איש מפי איש עד משה מפי הנבורה וכמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו לחיבורו הגדול כן מעידים על מנהג התקיעות שכן צריך לעשות ושכן עשו מעולם:

זאת ומי אמר להם שנפסיק ביניהם (ט) מימר קאמרינן יחיד שומע שלא בחבר עיר כסדרן ולא מחייב על סדר ברכותיו. וכבר פירשנו לאלוף קדוש נ"ע (י) כי שברים ותרועה אחת הם זה וזה תרועה נקראים (יא) ושמה בעלמא הם שנקראים שנים (יב) ובעבור השנוי שיש בזה ראשה לסופה כי ראשה בכבוד וסופה בקלות נראות כשחים ונקראות בב' שמות. ודבר זה עיקר וכל השבועים מחכמי הבאים מרומי משבשים אחת להגדיל הורה ולהאדיר הוא וכשיעמד בלבבכם זה יסוב מלבבכם כי שהים הם. הרי נסתלק ספק ולא נשארה תואנה ובזאת יתבוננו כל הדברים שלש של שלש עד השע דקאמר רבי יוחנן עם המעשה שאנו עושים. וסמא דמלחא התוקע מריע תחלה בכבוד ואחר כך בקלות וסימנא דמלחא (יג) גנומי מגנח איבע' ברישא והדר מילול. כשאתם חושבים ג' שברים ותרועה כלל תרועה אחת הם וחושבים ג' שברים לבדם תרועה ותרועה לבד' תרועה לא נשאר כלום לשאלו עליון וסר מה שהכבדסם והרחבתם דברים ושנים' ושלשהם ובניהם בנינים שלא על יסוד. ואמרתם במלכיות' חשר"ת או התש"ת או התר"ת הם עיקר הלא תמלא שלא הקענו במלכיות כלל וכן בזכרונות וכן בשופרות והכבדסם ואמרתם נמלאו ב' ברכות בלא תקיעה. ומשום דהדרין' ועבדינן אמרתם מה יועיל כל אחד מה שנעשה בחברו כל אלו דברי קתרינ' וסוואות מאחר שיודע לכם כי יד' ה' זה בכל אחת תרועה ופשוטה לפניו ופשוטה לאחריה ויודע לכם כי ג' שברים ותרועה אחת הן שמקלחן בכבד ומקלחן בקלילה שברים גם הם לבדם תרועה ותרועה כמשמעה תרועה הרי קיימנו בכל אחת מזה שלמה וגסתלקו כל הדברים. וסמא לא עמדתם על שאלתו של אלוף נ"ע ועל תבוצותיו בדבר זה. וזה נוסח שאלתו שבשנת ש"ע וזה נוסח תבוצותיו. הנה שאלנא מקמי רבה נר"י בענין התרועה אי גנומי אי ילולי היא ואסתבר ליה (יד) דבאימיה דסיסרא תלינן. ומשום הכי קשיא לן מילתא וכתב לן דבין השברים ובין (טו) תברתא כגון ילולי תרועה אינון ולשו' תרועה (טז) על תברתא דיקרין בגנומי ולכל תברתא דקלילי דילולי. ומאן דעבד הכי ילא ידי חובתו דבין

בדבר זה אין אחס לריכים כי הדבר שאנו יולאין מידי חובותינו ועושין בה רלון יולרנו נכון הוא ובדבר בידנו ירועה משולשת מועתקה ומקובלת בקבלה מאבות לבנים דורות רלופים בישראל מימי הנביאים ועד עכשו מה שאנו עושים שחוקעים מיושב כמנהג ותוקעין מעומד על סדר ברכות שלש של שלש והלכה הולכות ופשוטה היא בכל ישראל וכיון שמעשה הזה בידנו נכון והלכה למשה מסיני כי ילאו ידי חובתם כבר סר כל קושיא ואם נאמר אדם אם חש"ת העיקר הרי תר"ת בטלה ואם תר"ת העיקר הרי חש"ת בטלה. תחלת תבוצותו לומר מנין אנו יודעים כי יש עלינו מלוא לתקוע ביום זה ועקר התורה הכהונה הורת משה שכתבה מפי הגבורה ועם ישראל הנה אלו המעידים עליה גם הם מעידים כי במעשה ילאנו ידי חובותינו וכי כן העתיקו בקבלה מפני הנביאים הלכה למשה מסיני ודברי הרבים הוא המוכיח על כל משנה ועל כל גמרא (א) ויותר מכל ראיה מזה פוק חזי מה עמא דבר (ברכות מה.) זהו העיקר והסמך. ואחר כך אנו מביטים בכל הדברים שנאמרו במשנה או בגמרא בענין הזה ומה שיעלה מהם ויתרן כאשר את נפשותינו מוטב ואם יש בה כלום שלא יהיון כאשר בלבבנו ולא יתברר בראיה (ב) אינו עוקר את העיקר. (ג) ויש לנו להביט לאותו עיקר שלא מחמת לורך במקום המלוא הרי הראיה הגדולה עמה כי נתקיימה כהלכה למשה מסיני (ד) והולרנו בדברי' אלי בתשובה זאת כי רוב שאלות אלו (ה) כחולנות (ו) הם לפי' גלינו כי עקר המלוא אינו תלוי בהם ובפשוטן של דברי הורה הכתובים בלבד אין ללמוד כי אם תרעה בלבד שכן כתוב יום תרועה יהיה לכם והפשוטות לא נלמדו אלא מדברי חכמים וכל שכן פשוטה לפני התרועה ופשוטה לאחריה שאין בכתוב ראיה פשוטה על זאת אלא הלכה למעשה הוא ביד ישראל וכ"ש דמהימנין על התקיעות ועל התרועות (ז) עכשו שאתם אוחזים בדברי ר' יוחנן שאמר שמע ט' תקיעות בע' שעות ביום ילא. ואמרינן לעולם כסדרן תר"ת פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה היתכן לומר לדברי ר' יוחנן אפילו שלא כסדרן או אפילו שנפסיק ביניהם מנא לן (ח) מה לורך לכל

הגהות ותקונים (א) ויותר מכל ראיה מזה. פי' יותר מכל ראיות יש ראיה מזה היינו מה שנהגים ע"פ קבלתם מדורות שלפניהם. (ב) אינו עוקר את העיקר. פי' אפי' יש לנו קושי' אינו עוקר את המנהג. בכמו זה שהוא העיקר; (ג) ויש לנו להביט. פי' כאשר רוצין לעשות המלוא יש לנו להביט להעיקר הגל' אפי' אם אין לנו הכרח ולורך לזה; (ד) והולרנו בדברים אלו. פי' השאלות הולרנו לכחוב להם דברים אלה; (ה) כחולנות. לשון הכתוב שופטים ייד פסוק ד' כי תואנה הוא חקש; (ו) הם לפיכך גלינו כנ"ל. פי' לפיכך אנו מגלים לכם; (ז) עכשו שאתם אוחזים בדברי ר' יוחנן כו' עד מנא לן. הוא חזון דברי שאלתם. (ח) מה לורך לכל זאת. כאן מתחיל תבוצתו על זה; (ט) מימר קאמרינן יחיד שומע, כר"ה דף ל"ד ע"ב, פי' שהיחיד אינו מפסיק בין התקיעות אפי' בהרכות, וכ"ש שאין להפסיק בין התקיעות. ומי אמר להם שמפסיקים. (י) כי שברים ותרועה אחת הן. מוכח ברין סוף ר"ה דהא חקין ר' אבהו תשובת רב האי וכ"כ לקמן ששיטתו לשברים ותרועה שניהם נחשבים לתרועה ויולא בהם ורק ר' אבהו חקין כדי להשוות כל ישראל כמנהג אחד ובמ"ש לקמן, וכו' מתרין קושיאם; (יא) ושמה בעלמא, פי' רק בהשם הם שנים בזה נקרא שברים וזה תרועה אבל מן הדין אחד הם; (יב) ובעבור השנוי שיש בזה ראשה לסופה, ל"ל שיש בין ראשה לסופה; (יג) גנומי גנה כפי ברישא והדר מילול, כנ"ל וכלשון הגמ' ל"ד אי' סתמא דמילתא כו'; (יד) דבאימיה דסיסרא תלינן, כמ"ש בגמ' ל"ג ב' דכתיב באימיה דסיסרא כו' ותייבב אם סיסרא; (טו) תברתא, (לשון שבריה), והוא שם הכולל הן לשברים הן לתרועה, ומה שאמר וכתב לי פי' שרב האי כתב לו כן מקודם כנ"ל ועל זה שאל לו כאן קושיאיו; (טז) על תברתא דיקרין בגנומי. כמ"ש למעלה שהשברים נתקע ככדות. והתרועה נתקע בקלות. וכ"כ הרין ד"ה חקין בשם רב האי. ויש לשון תרועה על תברתא דיקרין שהוא כבד בגנומי גנה שהוא שברים. וגם על תברתא דקלילי שהיא קלה ויליל שהוא תרועה, ועל שניהם נאמר תרועה דקרא;

דבין האי או האי תרועה נינהו (א) ולא הביא
 חבטיא אלא גופא דתרועה (ב) דכל שחא עבדין היבא
 דאחיליד צה ספקא אי גמחי היא או ילולי הוא
 דהא מברייתא דה"ר (ר"ה ד' ל"ג:) מנין שבשופר
 שמעיין דתרועה וכגון שברים (ג) תרתי מילי נינהו
 והא אמרינן בהדיא (שם לד.) שיעור תקיעה כתרועה
 שיעור תרועה כשלשה שברים. (ד) ומקושיא דאקשו
 רבנן ומן אחקפתא דאחקיפו רב עיירא ורבינא על
 היקין דאחקי' ר' אבהו איפשיט דתרועה לא הוה
 ידענא לה אי גמחי הוא או ילולי הוא (ה) אי
 משום לאשווי מנהגי צבא קמא וצבא מזיעא וצבא
 צתרא למא להו ומדאקשו בסופא תו אלא ר' אבהו
 מאי אחקי' אי גמחי ג' הא קא עבדין אי ילולי
 יליל הא קא עבדין ומפרקינן מספקין ליה דלמא
 גמח ויליל אלמא לא הוה ידעינן להו. ובכלהו נסחי
 דהלכות גדולות ומר יהודאי מתחיל לא ידעינן מאי
 נינהו פשוט לנו אדונינו האי קושיא (ו) כבר איבא
 בהשואה דליבא עיקריה דהני קושיא דאקשימוה להאי
 דאמרינן הכי איבעיא לן גופא דתרועה דכל שחא
 עבדין (הכי) [היכין] אחיל' בזה ספקא כבר פרישנא
 דספקא לא אחיליד (הכי) [היכין] עבדינ' מיהו הוה
 (עדות) [עיירות] בארץ ישראל דנהיג' למעבד תרועת'
 (ז) שברים יקרי (ח) ושאררא עבדין תרועתם
 שברים קלולי. ובעא ר' אבהו לאשווי מנהגיהון
 ולעולם ספקא לא אחי ליד' (ט) ומדאמרינן מדתנינן
 שיעור תקיעה כתרועה שיעור תרועה כשלשה שברים
 גמרינן דתרועה ושלשה שברים תרי מלי נינהו לאו
 הכין הוא (י) ודוקני הכי תני שיעור תרועה השלשה
 שברים ולא גרסינן כשלשה שברים אלא מיהא פשיטא
 דתרועה שלשה שברים קלילי נינהו כגון ילולי ושברים
 יקירו נמי מיקרו תרועה (יא) וכיון דשיעור לזמן
 תרועה דאלו לא קיסיב אפשר למימר שיעור תרועה
 כדין ג' שברים אעפ"י שג' שברים תרועה (יב) וכן
 מחני' דתנן שיעור תרועה כשלשה יצבות ולא תרתין
 מילי נינהו. והא ברייתא דשניא ג' שברים במקום
 ג' יצבות דמתניתין ראי' דשברים ויצבות חדא
 מילתא נינהו ולא תרתין (יג) ומדאמרינן ומקושיא

תמים דעים: אברהם בן דוד (הראב"ד השלישי) (19) {0} עמוד מס: 59 הודפס ע"י אוצר החכמה

זי"ט שני מותר ח"ש דאמר רב פפא (בילה כד): הלכתא ע"א שהביא דורון לישראל אס יס מאיתו המין במחזור אסור ואפילו לר' שמעון דלית ליה מוקלה משום (ג) דמחזור כסוכה כריאה ככוס וכקערי ועשש' דמי ובהנהו אפילו רבי שמעון מודה ואפילו בטלעול דהכי קי"ל (שס כד) הלכה כרבי יהושע וכדפרש רב (שס ע"ב) מותרין לקבל מכלל דרבי יהושע לקבל נמי אסר: ולערב אסורין בכדי שיעשו פי' אעפ"י שאיסורו אסור מוקלה משום הכי אסר לישראל אחר (ד) גזרה שמה יאמר לע"א ויתלוש נמי אית ביה משום הכי בכדי שיעשו משום דהוה ליה נמחשבל בבבא במזיד. אבל במוקלה לחודיה כגון בילה לא בעינן בכדי שיעשו ומאי ולערב לערב י"ט ראשון דמותר מפני ש"ט שני ספק י"ט ספק חול הוא (ה) וממה נפשך מותר הוא ומאי בכדי שיעשו [שיתלשו] ויבאו מחוץ לתחום וכדתנן (ו) במס' מכשירין גבי חמץ מלא בה ירק אס רוב ע"א לוקח בה אס רוב ישראל ימתין בכדי שיבאו ממקום קרוב דהיינו חוץ לתחום. ואשמעינן מתניתין קילהא וכ"ש חמירא: כלומר בעינן המתנה בכדי שיבאו חוץ לתחום ואע"ג דהחומין מדרבנן וכ"ש דבעינן המתנה בכדי שיתלשו (הא) [שהוא] איסור' דאורייתא והיינו דקאמר רב פפא בכדי שיעשו סתמא מפני שיש במשמעותו בין תלישה בין הבאה ורב פפא אהא לאשמעינן דלא תימא ממתינתין בשאינו מוכן ודאי מיירי אלא אף בספק מוכן מיירי ובספק מוכן נמי בעינן בכדי שיתלשו ויבאו חוץ לתחום (ו) ורישא דוקא הא' מחלה על מחלה כרוב ישראל דמי ובעינן המתנה ועוד קמ"ל רב פפא דלא איירי מתניתין אלא או בשאינו מוכן ודאי או בספק מוכן אבל במוכן כגון ירקות דכמישי דאיכא לספוקי בהו' שמה מחוץ לתחום אהו. אי נמי ידיע לן דודאי מחוץ לתחום אהו לא בעינן שיבאו ממקום קרוב ומשום הכי קאמר רב פפא אס אין מאותו המין במחזור מחוץ לתחום אסורין ואלו הכא לא קאמר בכדי שיעשו או בכדי שיבאו ממקום קרוב אלמא באיסור תחומין לחודיה לא בעינן המתנה ואס איתא (ח) לאשמעינן קילתא וכ"ש חמירא אלא לאו ש"מ באיסורא דאורייתא הוא דבעינן אף בכדי שיבאו אבל באיסורא דרבנן לא בעינן

היה זה וכך עשה ר' אבהו וכל ישראל ישר בעיניהם וקבלוה בזאת תשובת מה (כהנס) [בכתבתה] אס החובה היא אללם מה תקן להם ר' אבהו וכמה מנהגי תפלות בכנסיות שכלם נכוחות הללו אומרים ויתקלם והללו אין אומרים הללו אומרים והוא רחום ברכת יולר והללו אין אומרים הללו מוניהין ס"ת בקלום פלגי. ואשר אמרתם מאין ראה שאנו לריכי' לתקוע ל' מיושב. אין ראה בזאת אלא (א) פוק חזה מה עמא דבר כך אמרו חכמים שמעתא דר' ילחק (ר"ה טז) למה תוקעין ומריעים כשהם יושבים ותוקעים ומריעין כשהן עומדים כדי לערבב את השטן ואס אינו מקום החיו' למה מברכין עליהם ומתחילין בהם הנה פירשנו כי מן התורה אין הפרש בין יושב לעומד וכשתקעו מיושב ילאו ידי חובת התורה אס (אס) אה: של שלש ואס שלש של שלש שלש אס בשברים ואס ביבוב והרי נשמעו על הסדר ואס אנו כהבנו על הסדר ברכות על תקון חכמים ומנהג להורות הלכה כהבנו ולא משום עקרי' לדברי תואנות ודאי כי לצור לריכים לשמוע על סדר ברכות אבל יחיד הא אמר רבא לרבי חייה בר אבין (שס לד): לא אמר על סדר ברכות אלא בחבר עיר ותניא נמי הכי (שס) כשהוא שומען על הסדר וסדר ברכות כמה דברים אמורים בחבר עיר אבל יחיד שומען על סדר וסלא על סדר הברכות ואנו הרחבנו בתשובת שאלה זו כדרך שהרחבנו דברים אף על פי כן גופי הדברים שכהבנו של אלוף נ"ע יס בהם די: נשלמה תשובת שאלה לרבי' האי גאון ז"ל בעני' התקיעות:

הלכות י"ט שלשון החכם ר' אשר בה"ר טישולם וצ"ל: קב אין (ב) בין י"ט ראשון לי"ט שני אלא ספ' מוכן ומת ומכחול עינא והדומה לו. ויש אומרים אף אבל וי"א אף מילה שלא בזמנה הא לכל דבריהם זה וזה שוין: אין בין יוס טוב של ראש השנה לי"ט שני אלא מת בלב'. וי"א אף אבל וי"א אף שהיינו הא לכל שאר דבריהם זה וזה שוין: אין בין שבת וי"ט לשני י"ט של ראש השנה אלא עירוב. וי"א אף שירי שמן ושירי פתילה ועגל שולד: ספק מוכן מנא לן דבי"ט ראשון אסיר

הגהות ותקונים (א) פוק חזה מה עמא דבר ז"ל פוק חזי מה עמא דבר. והוא לטון הגמ' ברכות מה ע"א. (ב) אין בין י"ט ראשון לשני בו' המהבר כחב בקינור שלשה כללים. ואח"כ הוא מפרש אותם אהת לאחת באריכות: (ג) דמחזור כסוכה בו' ע' זה כביאור יותר ברין שס ד"ה אמר רב פפא בו' ומה שכתב כסוכה הוא כבינה דף למ"ד ע"ב ומה שכתב כריאה ז"ל כריאה דדוקא כוכה רעועה מותר ולא ככריאה וכן הלשון במדרכי ריש בילה ע"ש וברין שס כתב בכבור ע"ש. ומה שכתב ככוס וכקערה הוא שכתב דף מ"ד ע"א: (ד) גזרה שמה יאמר בו'. כוונתו שאל האיסור מחמת מוקלה אסור גס לישראל אחר שלא הובא בשבילו. אבל ראוי להיות בערב מותר מיד, ואס האיסור מחמת גזירה שלא יענה לנכרי לעשותו. הי' ראוי לאסור גס בערב בכדי שיעשו אבל ראוי להיות מותר לישראל אחר שלא הובא בשבילו וכאן נדבר שהוא נמלא במחזור ע"כ טעם האיסור משום מוקלה שהרי לכן אסור גס לישראל אחר וא"כ צריך טעם למה אסור בכדי שיעשו וז"ל דאע"ג דאסור מטעם מוקלה שלהכי אסור לישראל אחר מ"מ גס טעם של גזרה שמה יאמר לנכרי לתלוש ג"כ יס בו ולהכי אסור ג"כ בכדי שיעשו: (ה) ומהה נפשך מותר הוא כן הוא שיטת רש"י בכניה כ"ד ע"ב. ויש בתוס' שהלקו עליו ע"ש: (ו) במס' מכשירין גבי חמץ מלא בה ירק ז"ל במס' מכשירין גבי מרחץ מלא בה ירק בו'. והוא שס פ"ב מנהג' וי' וע' רין שס ד"ה ולערב: (ז) ורישא דוקא בו' פי' רישא שבמתי' דמכשירין שס דקתני רישא אס רוב נכרים דוקא רוב מנהג על מהנה (שהוא דומה לספק מוכן) כרוב ישראל, וכן מפרש שס אח"כ במהני' שס ע"ש: (ח) לאשמעינן קילתא פי' ש"פ לאשמעינן איסור בכדי שיעשו במחזור שנטעה בו איסור דאורייתא וחמור ולא אשמעינן בבא מחוץ לתחום שהוא דרבנן וק"ל ואס ליהא שם כהקל כדרבנן אסור בכדי שיעשו לאשמעינן כהקל וכ"ש כהחמור: